

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 19 april 1932 kl. 3 e. m.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion angående ändrad ordning för handläggning av ärenden rörande renskötseln.

I en inom andra kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 390, har herr *Grapenson* m. fl. hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring i gällande departementsstadga, att lappväsendet måtte överflyttas från socialdepartementet till jordbruksdepartementet, eller, om detta icke skulle befinnas lämpligt, på annat sätt sörja för, att frågor rörande renskötseln i större grad än hittills synes hava varit fallet underställas prövning av personer, som äga förtrogenhet med det lappländska näringslivet.

Motionen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i föreskriven ordning inhämtat yttranden över motionen av länsstyrelserna i Västerbottens och Norrbottens län, vilka utlåtanden äro såsom bilagor fogade till detta betänkande.

Yttranden.

I motiveringen till den föreliggande motionen anföres främst olämpligheten av den inskränkning i lappens rätt att från de bofasta mottaga skötesrenar, vilken ingår i nu gällande lapplagstiftning. Utskottet vill härtill erinra, att 1928 års lapplag i detta avseende sträcker sig längre än tidigare gällande förordning. Antalet skötesrenar maximeras visserligen alltjämt till 20, men i detta antal ingå icke års- och fjolårskalvar. Enligt 1917 års lagstiftning frånräknades endast kalvar under ett års ålder. Och vidare har den i 1917 års lapplag Kungl. Maj:t tillagda rätten att med dispenserande från dessa bestämmelser tillåta ett högre antal skötesrenar, intill 50, i 1928 års lag anförtratts länsstyrelsen, något som väl får anses vara avsett att erbjuda minskat besvär och omgång. Emellertid synes rätten att hava skötesrenar endast användas i ringa omfattning. Sålunda voro — jämlikt länsstyrelsens i Norrbottens län här bilagda yttrande — inom Gellivare socken under fjolåret 1,032 personer författningsenligt berättigade att hava skötesrenar, men icke ens tredjedelen begagnade sig av detta tillstånd, och denna tredjedel höll endast en mindre del av det antal djur den ägde rätt till.

Utskottet.

I motionens huvudyrkande hemställas om överflyttning av ärendena rörande

lappväsendet från socialdepartementet till jordbruksdepartementet. Redan nu handläggas vissa ärenden, som ganska nära beröra lappväsendet, inom jordbruksdepartementet. Måhända skulle det vara lämpligt, att jämväl de i motionen berörda frågorna överflyttades till detta departement. Utskottet anser dock, att ett eventuellt initiativ i denna fråga bör tagas av Kungl. Maj:t.

Vad slutligen angår motionens alternativa yrkande — att det på annat sätt måtte sörjas för, att frågor rörande renskötseln i större grad än hittills underställas prövning av personer, som äga förtroget med det lappländska näringslivet — ger motionen inga antydningar om, vad som i detta avseende åsyftas. Utskottet saknar därför anledning att uppehålla sig vid denna del av motionen.

Utskottet tillåter sig alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 19 april 1932.

På utskottets vägnar:

JOSEF WEIJNE.

Närvarande: herrar *Weijne, Andersson i Dunker, Schött*, Eurén, Karlsson i Munke-dal*, Nilsson i Karlstad*, Rosander, Lundqvist i Baggarbo, Nordkvist, Wijkander** och *Eriksson i Toftered.*

* Ej närvarande vid utlåtandets slutjustering.

Bilaga 1.

Länsstyrelsen
i
Västerbottens län.

Till Riksdagens andra kammarens andra tillfälliga utskott.

Genom nådigt beslut den 19 sistlidne februari har Kungl. Maj:t anbefallt länsstyrelsen att avgiva och till utskottet överlämna yttrande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion angående ändrad ordning för handläggning av ärenden rörande renskötseln.

Med anledning härav får länsstyrelsen med överlämnande av från lappfogden i länet infordrat yttrande anföra följande:

Enligt gällande stadga angående fördelning av ärendena mellan statsdepartementen tillkommer det socialdepartementet att handlägga ärenden rörande lappväsendet. Frågor rörande kronans överloppsmarker handläggas inom jordbruksdepartementet, i följd varav inom detta departement behandlas ärenden angående upplåtande av odlingslägenheter m. m. i trakterna ovan odlingsgränsen enligt kungl. kungörelsen därom den 3 juni 1915. Då kronan tillhöriga

områden i dessa trakter äro att betrakta som anvisade till lapparnas uteslutande begagnande, verkställas dylika nyttjanderättsupplåtelser endast under förutsättning, att de kunna äga rum utan intrång eller skada för lapparna. De kunna också sägas ske för lapparnas räkning, då inflytande arrendeavgifter skola användas till lapparnas förmån. Ärenden, som ganska nära beröra lappväsendet, komma således att handläggas även inom jordbruksdepartementet.

Beträffande förhållandena inom Västerbottens län uti de i motionen omnämnda hänseenden får länsstyrelsen dels meddela, att härstädes icke förekommit fråga om vidtagande av åtgärd för minskning av renantalet i någon lappby, och dels erinra därom, att inom detta län alltsedan införandet av 1898 års renbeteslag det ej varit tillåtet för andra än lappar att lämna renar i vård hos renskötande lapp.

Länsstyrelsen har sig ej bekant, att inom detta län misshälligheter förekommit av den anledning att förtrogenhet med lappländska näringslivet skulle saknas hos dem, som äga att pröva och avgöra frågor rörande renskötseln, eller att inom detta län visat sig, att någon olägenhet varit förenad därmed, att frågor rörande lappväsendet handläggas inom socialdepartementet. Möjligen skulle dock kunna tänkas, att ett sammanförande av ärenden rörande såväl lappväsendet som dispositionen av de för renskötselns utövande anvisade markerna till handläggning inom ett och samma departement skulle bliva till fördel för dessa ärendens behandling och medföra en lättnad i arbetet med desamma beredande. Då av ovanberörda båda departement socialdepartementet är mest arbetstyngt, vore det måhända lämpligt, att till jordbruksdepartementet överföra handläggningen av ärenden angående lappväsendet.

Umeå i landskansliet den 1 mars 1932.

GUSTAV ROSEN.

Gustaf Hultman.

Bilaga 2.

Kungl. Maj:ts Befallningshavande
i Norrbottens län.

Till Riksdagens andra kammars andra tillfälliga utskott.

Genom kungl. socialdepartementet har begärts länsstyrelsens yttrande över en motion av herr Grapenson m. fl. angående ändrad ordning för handläggning av ärenden rörande renskötseln.

I motionen hemställas om överflyttande av ärenden rörande lappväsendet från socialdepartementet till jordbruksdepartementet. I fall detta icke skulle befinnas lämpligt yrkas att det på annat sätt måtte sörjas för "att frågor rörande renskötseln i större grad än hittills synes hava varit fallet underställas prövning av personer, som äga förtrogenhet med det lappländska näringslivet".

Beträffande huvudyrkandet så kan från länsstyrelsens sida intet motstånd resas mot en sådan förändring, ifall den skulle finnas påkallad. För länsstyrelsens del har dock icke något behov i denna riktning gjort sig förnimbart. Vad det alternativa yrkandet angår ger dess formulering icke tillräcklig klarhet om vad därmed åsyftas; i det sammanhang vari yrkandet ställts skulle det väl närmast gå ut på att prövningen hos Kungl. Maj:t av lappväsendet rörande

ärenden lades i sakkunnigare händer. Länsstyrelsen tillkommer icke att härvidlag avgiva något omdöme.

Motiveringen till motionen torde det däremot tillåtas länsstyrelsen att yttra något om. Motionären uppehåller sig där huvudsakligen vid bofastes rätt att hava skötesrenar i vård hos lapp, vilken rätt han anser att lagstiftningen allt för mycket inkräktat på. Samma yrkande framfördes av samme motionär till 1930 års riksdag, och länsstyrelsen tillåter sig hänvisa till sitt yttrande i detta ämne till utskottet den 19 mars 1930, här bifogat. Förhållandena hava sedan dess icke förändrats i den riktningen att ett utvidgande av de bofastes skötesreninnehav skulle vara motiverat.

Inom herr Grapensons hemsocken Gellivare — länsstyrelsen har till följd av den knappt tillmätta tiden icke hunnit få in siffermaterial från större områden — hade enligt fjolårets renräkning 218 bofasta svenskar 2,131 skötesrenar i vård hos fjällappar och 114 svenskar 1,677 renar i vård hos skogslappar, utgörande i medeltal per ägare 10.03 renar hos fjällappar och 14.7 renar hos skogslappar. (Att medeltalet i senare fallet blir så pass högt beror på att i skogslappbyn finnas skötesrenar tillhörande några bofasta, vilka jämlikt vederbörligt tillstånd få hålla flera skötesrenar, än regelmässigt.) Antalet personer inom socknen som författningsenligt äro berättigade att hava skötesrenar är 1,032 (965 hemmansägare och 67 brukare av annans jord). Det är alltså icke tredjedelen som begagnar rätten att hålla skötesrenar, och denna tredjedel håller väl ungefär en tredjedel av det antal djur den varit berättigad till; att märka är nämligen att i renräkningssiffrorna ingå jämväl fjolårskalvarna, vilka icke behöva räknas in i de tillåtna 20 skötesrenarna. — — — I övrigt synas ovan anförda siffror icke visa på att något behov gör sig gällande att få skötesrensrätten utvidgad. Påståendet i motionen att lagstiftningens bestämmelser härutinnan "på ett synnerligen kännbart sätt för närvarande skärper fattigdomen och nödtillståndet bland många bofasta i Lapplands skogs- och fjällbyar" får nog sägas innebära en betänklig överdrift.

Alldeles oavsett emellertid den betydelse ett ökat skötesreninnehav kunde äga så framträder numera med än större kraft vad länsstyrelsen tidigare anfört i fråga om herr Grapensons skötesrenaktioner eller att en utvidgning av skötesreninnehavet förbjuder sig själv till följd av att betesmarkerna börja bli otillräckliga. I en tid då lappadministrationen har bekymmer med det stora renantalet hos lapparna är det knappast indicerat att släppa lös ett större reninnehav för de bofasta. Den rätt de nu äga härvidlag är alldeles tillräcklig som stödnäring och utnyttjas, som sagt, i så obetydlig grad; de ytterligare stödåtgärder för de bofasta inom lappmarkerna som statsmakterna kunna hava i åtanke böra sättas in på befrämjande av jordbruk och övriga bofasta näringsgrenar.

Luleå i landskansliet den 7 mars 1932.

På länsstyrelsens vägnar:

R. Sundberg.

H. Glimstedt.